

Dz. U. 2023 poz. 388**OBWIESZCZENIE
MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

z dnia 13 stycznia 2023 r.

**w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej
oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych**

1. Na podstawie art. 16 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1255), z uwzględnieniem zmiany wprowadzonej ustawą z dnia 27 października 2022 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2461) oraz zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem 12 stycznia 2023 r.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst jednolity ustawy nie obejmuje art. 12 i art. 14 ustawy z dnia 27 października 2022 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2461), które stanowią:

„Art. 12. Zmiana wysokości przyznanego świadczenia wyrównawczego, w wyniku podwyższenia kwoty, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy zmienianej w art. 4, następuje z urzędu od dnia 1 marca 2023 r.”

„Art. 14. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 marca 2023 r., z wyjątkiem art. 10, który wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.”

Marszałek Sejmu: *E. Witek*

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej
Polskiej z dnia 13 stycznia 2023 r. (Dz. U. poz. 388)

USTAWA

z dnia 20 marca 2015 r.

o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych

Uznając szczególne zasługi dla Polski tych jej obywateli, którzy w latach 1956–1989 z narażeniem własnego życia, wolności, majątku lub praw pracowniczych angażowali się w działalność antykomunistyczną zmierzającą do odzyskania suwerenności i niepodległości Ojczyzny lub byli z tych powodów represjonowani, uchwała się, co następuje:

Art. 1. Ustawa reguluje:

- 1) zasady nabywania statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych;
- 2) zasady wydawania legitymacji i nadawania odznaki honorowej działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych;
- 3) zasady przyznawania świadczenia pieniężnego, pomocy pieniężnej i świadczenia wyrównawczego działaczom opozycji antykomunistycznej lub osobom represjonowanym z powodów politycznych;
- 4) inne niż wymienione w pkt 2 i 3 uprawnienia działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych;
- 5) zadania, organizację i zasady działania wojewódzkich rad konsultacyjnych do spraw działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych.

Art. 2. 1. Działaczem opozycji antykomunistycznej jest osoba, która w okresie od dnia 1 stycznia 1956 r. do dnia 4 czerwca 1989 r., łącznie przez co najmniej 12 miesięcy prowadziła, w ramach struktur zorganizowanych lub we współpracy z nimi, zagrożoną odpowiedzialnością karną, działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce.

2. Do okresu 12 miesięcy, o którym mowa w ust. 1, nie wlicza się okresów działalności w ramach niezależnego ruchu związkowego lub niezależnego ruchu studenckiego, prowadzonej w okresie od dnia 31 sierpnia 1980 r. do dnia 12 grudnia 1981 r.

Art. 3. Osobą represjonowaną z powodów politycznych jest osoba, która w okresie od dnia 1 stycznia 1956 r. do dnia 31 lipca 1990 r.:

- 1) przebywała w:
 - a) więzieniu lub innym miejscu odosobnienia na terytorium Polski na mocy wyroku wydanego w latach 1956–1989 albo bez wyroku jednorazowo przez okres dłuższy niż 48 godzin lub wielokrotnie przez łączny okres dłuższy niż 30 dni, za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce,
 - b) ośrodka odosobnienia na podstawie art. 42 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym (Dz. U. poz. 154, z 1982 r. poz. 18, z 1989 r. poz. 178 oraz z 2011 r. poz. 342) za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce;
- 2) przez okres powyżej 30 dni pełniła zasadniczą służbę wojskową lub czynną służbę wojskową w ramach ćwiczeń wojskowych, do której odbycia została powołana z przyczyn politycznych za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce;
- 3) brała udział w wystąpieniu wolnościowym na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce i w związku z tym:
 - a) na skutek działania, w tym niejawnego, wojska, milicji lub organów bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2021 r. poz. 177 oraz z 2022 r. poz. 375, 1259 i 1283), zwanych dalej „organami bezpieczeństwa państwa”, poniosła śmierć, doznała uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia na okres dłuższy niż 7 dni,
 - b) była inwigilowana przez organy bezpieczeństwa państwa i podjęto wobec niej bezprawne działanie polegające na popełnieniu na jej szkodę przestępstwa lub wykroczenia,
 - c) była pozbawiona możliwości wykonywania swojego zawodu,

- d) została z nią rozwiązana umowa o pracę,
 - e) została relegowana z uczelni wyższej lub innej szkoły,
 - f) była objęta zakazem publikacji przez Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk, wojewódzki lub miejski urząd kontroli prasy, publikacji i widowisk albo Główny Urząd Kontroli Publikacji i Widowisk lub okręgowy urząd kontroli publikacji i widowisk przez okres dłuższy niż jeden rok;
- 4) była poszukiwana listem gończym, oskarżona lub skazana za popełnienie przestępstwa lub wielokrotnie skazywana za popełnienie wykroczenia, za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce.

Art. 4. 1. Status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych przysługuje osobie:

- 1) która nie była pracownikiem, funkcjonariuszem lub żołnierzem organów bezpieczeństwa państwa, chyba że przedłoży dowody, że przed dniem 31 lipca 1990 r., bez wiedzy przełożonych, czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce i
- 2) co do której w archiwum Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nie zachowały się dokumenty wytworzone przez nią lub przy jej udziale, w ramach czynności wykonywanych przez nią w charakterze tajnego informatora lub pomocnika przy operacyjnym zdobywaniu informacji przez organy bezpieczeństwa państwa.

2. Przez dokumenty wytworzone przy udziale osoby, o której mowa w ust. 1 pkt 2, przy operacyjnym zdobywaniu informacji przez organy bezpieczeństwa państwa rozumie się także pomoce ewidencyjne, takie jak dzienniki rejestracyjne, inwentarze archiwalne, karty ewidencyjne i Zintegrowany System Kartotek Operacyjnych organów bezpieczeństwa państwa, jeżeli potwierdzają fakt rejestracji jej w charakterze tajnego informatora lub pomocnika organów bezpieczeństwa państwa.

Art. 5. 1. Status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych potwierdza, w drodze decyzji administracyjnej, Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych po stwierdzeniu przez Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, iż osoba ubiegająca się o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych spełnia warunki, o których mowa w art. 4.

2. Status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych potwierdza się na wniosek działacza opozycji antykomunistycznej, osoby represjonowanej z powodów politycznych, wdowy lub wdowca po działaczu opozycji antykomunistycznej lub osobie represjonowanej z powodów politycznych lub innego członka rodziny zmarłego działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych.

2a. Wniosek składany przez działacza opozycji antykomunistycznej lub osobę represjonowaną z powodów politycznych zawiera imię lub imiona oraz nazwisko wnioskodawcy, datę i miejsce urodzenia, imiona rodziców, numer PESEL, adres miejsca zamieszkania lub adres korespondencyjny, numer telefonu lub adres poczty elektronicznej.

2b. Wniosek składany przez członka rodziny zmarłego działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, oprócz danych, o których mowa w ust. 2a, zawiera datę zgonu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, imię lub imiona wnioskodawcy, nazwisko rodowe, datę i miejsce jego urodzenia, imiona rodziców, numer PESEL, o ile był nadany, oraz stopień pokrewieństwa lub powinowactwa łączący wnioskodawcę z działaczem opozycji antykomunistycznej lub osobą represjonowaną z powodów politycznych.

3. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, dołącza się:

- 1) dowody potwierdzające spełnienie warunków, o których mowa w art. 2 lub art. 3, oraz
- 2) decyzję administracyjną Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w sprawie spełniania warunków, o których mowa w art. 4, albo dokument potwierdzający nadanie Krzyża Wolności i Solidarności.

3a. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, złożonego przez działacza opozycji antykomunistycznej lub osobę represjonowaną z powodów politycznych, dołącza się również aktualną fotografię wnioskodawcy.

4. Okresy represji z powodów politycznych, o których mowa w art. 3 pkt 1, 2 i 3 lit. c i f, zalicza się do okresów działalności na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce, o których mowa w art. 2 ust. 1.

5. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych może zwrócić się do Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o przekazanie informacji o treści zgromadzonych przez Instytut dokumentów dotyczących warunków, o których mowa w art. 2 i art. 3, oraz o przekazanie uwierzytelnionych kopii tych dokumentów.

6. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych może zwrócić się do właściwej wojewódzkiej rady konsultacyjnej do spraw działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych o zaopiniowanie wniosku o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych.

7. Prezes Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu obowiązany jest wydać decyzję, o której mowa w ust. 3 pkt 2, nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia złożenia wniosku o jej wydanie.

8. W przypadku wznowienia postępowania na podstawie art. 145 § 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000 i 2185) przepisu art. 146 § 1 tej ustawy nie stosuje się.

Art. 6. 1. Ustanawia się odznakę honorową „Działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych”, zwaną dalej „odznaką honorową”.

2. Odznakę honorową działaczowi opozycji antykomunistycznej lub osobie represjonowanej z powodów politycznych nadaje Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wraz z wydaniem decyzji, o której mowa w art. 5 ust. 1.

3. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wraz z wydaniem decyzji, o której mowa w art. 5 ust. 1, wydanej na wniosek działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, wydaje także legitymację działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, zwaną dalej „legitymacją”.

4. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wzór odznaki honorowej oraz wzór legitymacji potwierdzającej nadanie odznaki honorowej,
- 2) wzór legitymacji,
- 3) (uchylony)
- 4) sposób noszenia odznaki honorowej
- 5) (uchylony)

– mając na uwadze sprawne przeprowadzenie postępowania oraz zapewnienie właściwej identyfikacji posiadaczy legitymacji.

Art. 7. 1. Prawo do świadczenia pieniężnego i pomocy pieniężnej przysługuje działaczowi opozycji antykomunistycznej lub osobie represjonowanej z powodów politycznych o potwierdzonym statusie działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, zwanym dalej „osobą uprawnioną”.

2. W przypadku gdy podstawą potwierdzenia statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych były wyłącznie okoliczności i zdarzenia będące podstawą uprawnień kombatanckich na podstawie ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2039), osobie uprawnionej przysługuje – według jej wyboru – prawo do świadczenia pieniężnego albo prawo do dodatku kombatanckiego, świadczenia w wysokości dodatku kombatanckiego, ryczałtu energetycznego i dodatku kompensacyjnego.

3. Warunkiem przyznania przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych osobom, o których mowa w ust. 1, świadczenia pieniężnego jest przedłożenie przez taką osobę zaświadczenia organu emerytalnego lub rentowego o dokonanej rezygnacji z pobierania dodatku kombatanckiego, świadczenia w wysokości dodatku kombatanckiego, ryczałtu energetycznego i dodatku kompensacyjnego w okresie pobierania świadczenia pieniężnego. Informację o przyznaniu świadczenia pieniężnego Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych przekazuje właściwemu organowi emerytalnemu lub rentowemu.

Art. 8. 1. Świadczenie pieniężne i pomoc pieniężną przyznaje, w drodze decyzji administracyjnej, Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, na wniosek osoby uprawnionej.

2. Wniosek o świadczenie pieniężne zawiera imię i nazwisko wnioskodawcy, datę urodzenia, numer PESEL, adres miejsca zamieszkania lub adres korespondencyjny, numer telefonu lub adres poczty elektronicznej oraz nazwę banku i numer rachunku bankowego, na który ma być przekazane świadczenie pieniężne, jeżeli wnioskodawca wybiera taką formę wypłaty.

3. Wniosek o przyznanie pomocy pieniężnej zawiera dane, o których mowa w ust. 2, a także imiona, nazwiska, stopień pokrewieństwa oraz dochód netto osób, z którymi wnioskodawca prowadzi wspólne gospodarstwo domowe.

4. Do wniosku o przyznanie pomocy pieniężnej należy dołączyć kopie dokumentów, które będą stanowić podstawę ustalenia stanu zdrowia, sytuacji rodzinnej i materialnej osoby występującej o przyznanie pomocy pieniężnej lub osób prowadzących wspólne gospodarstwo domowe z wnioskodawcą, w szczególności:

- 1) orzeczenie o inwalidztwie, o niezdolności do pracy lub o stopniu niepełnosprawności;
- 2) dokument potwierdzający wysokość dochodu netto, w szczególności aktualną decyzję o waloryzacji renty lub emerytury, zaświadczenie pracodawcy o wysokości wynagrodzenia za pracę;
- 3) nakaz płatniczy podatku rolnego oraz zaświadczenie z urzędu gminy o wielkości gospodarstwa rolnego w hektarach przeliczeniowych;
- 4) zaświadczenie o kontynuowaniu przez dziecko wnioskodawcy nauki w gimnazjum, szkole ponadgimnazjalnej, szkole ponadpodstawowej lub szkole wyższej;
- 5) decyzję o uznaniu lub odmowie uznania danej osoby za bezrobotną oraz utracie statusu bezrobotnego, przyznaniu, odmowie przyznania, wstrzymaniu lub wznowieniu wypłaty oraz utracie lub pozbawieniu prawa do zasiłku, stypendium i innych finansowanych z Funduszu Pracy świadczeń niewynikających z zawartych umów albo oświadczenie o pozostawaniu w ewidencji bezrobotnych lub poszukujących pracy.

Art. 9. 1. Świadczenie pieniężne przyznaje się w wysokości 402,72 zł¹⁾ miesięcznie.

2. Kwota świadczenia pieniężnego, o której mowa w ust. 1, ulega podwyższeniu przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent – od miesiąca, w którym jest przeprowadzona waloryzacja.

3. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, co najmniej na 7 dni roboczych przed najbliższym terminem waloryzacji, należną od tego terminu kwotę świadczenia pieniężnego.

4. (uchylony)

5. (uchylony)

6. (uchylony)

7. (uchylony)

Art. 10. 1. Osobom uprawnionym, znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, zdrowotnej oraz w związku z zaistnieniem zdarzeń losowych, może być przyznana pomoc pieniężna – jednorazowa lub okresowa.

2. Pomoc pieniężna jednorazowa może być przyznana w szczególności na:

- 1) pokrycie – w części lub całości – kosztów zakupu wyrobów medycznych;
- 2) dostosowanie pomieszczeń mieszkalnych do rodzaju niepełnosprawności.

3. Pomoc pieniężna okresowa może być przyznana w szczególności na:

- 1) zaspokojenie potrzeb bytowych i ochronę zdrowia w przypadku długotrwałej choroby powodującej wzrost kosztów utrzymania, zakupu leków, środków opatrunkowych oraz dojazdów do zakładów leczniczych na zabiegi medyczne i rehabilitacyjne;
- 2) opłacenie pomocy pielęgnacyjnej niezbędnej z uwagi na wiek oraz stan zdrowia.

4. Pomoc pieniężna jednorazowa może być przyznana, jeżeli:

- 1) dochód osoby samotnie gospodarującej nie przekracza kwoty odpowiadającej 290% najniższej emerytury, ogłaszanej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 94 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 504, 1504 i 2461), zwanej dalej „najniższą emeryturą”;
- 2) dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 220% najniższej emerytury;
- 3) dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 350% najniższej emerytury, w przypadku gdy wnioskodawca jest osobą całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji.

¹⁾ Aktualną kwotę świadczenia pieniężnego ogłasza, w drodze komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, zgodnie z art. 9 ust. 3 niniejszej ustawy.

5. Pomoc pieniężna okresowa może być przyznana, jeżeli:

- 1) dochód osoby samotnie gospodarującej nie przekracza kwoty odpowiadającej 220% najniższej emerytury;
- 2) dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty odpowiadającej 150% najniższej emerytury.

6. Pomoc pieniężna jednorazowa jest przyznawana do wysokości 150% najniższej emerytury, przy czym pomoc przeznaczona na pokrycie kosztów zakupu wyrobów medycznych jest przyznawana do wysokości 350% najniższej emerytury, a na dostosowanie pomieszczeń mieszkalnych do rodzaju niepełnosprawności jest przyznawana do wysokości 450% najniższej emerytury.

7. Pomoc pieniężna okresowa jest przyznawana do wysokości 100% najniższej emerytury miesięcznie.

8. Pomoc pieniężna okresowa jest przyznawana na okres do 6 miesięcy i nie częściej niż raz na 12 miesięcy.

9. Pomoc pieniężna jednorazowa jest przyznawana nie częściej niż 2 razy w roku kalendarzowym.

10. W szczególnie uzasadnionych przypadkach Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych może przyznać pomoc pieniężną na innych warunkach niż określone w ust. 4–7 i ust. 9.

Art. 10a. 1.²⁾ Prawo do świadczenia wyrównawczego przysługuje osobie uprawnionej pobierającej emeryturę lub rentę inwalidzką albo rentę z tytułu niezdolności do pracy albo rentę rodzinną, zwaną dalej „rentą”, w kwocie niższej niż 2450 zł³⁾ miesięcznie.

1.⁴⁾ Prawo do świadczenia wyrównawczego przysługuje osobie uprawnionej pobierającej emeryturę lub rentę inwalidzką albo rentę z tytułu niezdolności do pracy albo rentę rodzinną, zwaną dalej „rentą”, w kwocie niższej niż 3046,29 zł miesięcznie.

2. Świadczenie wyrównawcze przysługuje w kwocie stanowiącej różnicę pomiędzy kwotą, o której mowa w ust. 1, a kwotą emerytury lub renty.

3. Przez kwotę emerytury lub renty rozumie się wysokość pobieranej emerytury lub renty brutto lub sumę tych świadczeń, wraz z kwotą wypłacaną przez zagraniczne instytucje właściwe do spraw emerytalno-rentowych, z wyłączeniem dodatku pielęgnacyjnego oraz innych dodatków i świadczeń wypłacanych wraz z tymi świadczeniami na podstawie odrębnych przepisów, przed dokonaniem odliczeń, potrąceń i zmniejszeń.

4. Kwota, o której mowa w ust. 1, ulega podwyższeniu w terminach i na zasadach określonych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

5. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, co najmniej na 7 dni roboczych przed najbliższym terminem waloryzacji, uwzględnianą od tego terminu przy obliczaniu wysokości świadczenia wyrównawczego kwotę, o której mowa w ust. 1.

Art. 10b. W razie przyznania, ustania lub ponownego obliczenia wysokości świadczeń, o których mowa w art. 10a ust. 3, świadczenie wyrównawcze podlega ponownemu obliczeniu z urzędu, w taki sposób, aby łączna kwota świadczeń, o których mowa w art. 10a ust. 3, wraz ze świadczeniem wyrównawczym, nie przekroczyła miesięcznie kwoty, o której mowa w art. 10a ust. 1, z zastrzeżeniem włączeń, o których mowa w art. 10a ust. 3, i z uwzględnieniem art. 10a ust. 4.

Art. 10c. 1. Decyzje w sprawie świadczenia wyrównawczego wydają i świadczenia te wypłacają organy wypłacające emeryturę lub rentę, zwane dalej „organami właściwymi”.

2. Decyzje w sprawie świadczenia wyrównawczego, sporządzone z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego, mogą zamiast podpisu zawierać nadruk imienia i nazwiska wraz ze stanowiskiem służbowym osoby upoważnionej do ich wydania.

3. Od decyzji o odmowie przyznania prawa do świadczenia wyrównawczego, o której mowa w ust. 1, wnioskodawcy przysługuje prawo odwołania do właściwego sądu w terminie i na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.⁵⁾).

²⁾ W tym brzmieniu obowiązuje do wejścia w życie zmiany, o której mowa w odnośniku 4.

³⁾ Aktualną kwotę uprawniającą do świadczenia wyrównawczego ogłasza, w drodze komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z art. 10a ust. 5 niniejszej ustawy.

⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 4 ustawy z dnia 27 października 2022 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2461), która wejdzie w życie z dniem 1 marca 2023 r.

⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1981, 2052, 2262, 2270, 2289, 2328 i 2459 oraz z 2022 r. poz. 1, 366, 480, 807, 830, 974, 1098, 1301, 1371, 1692, 1855, 1967, 2127, 2140, 2180, 2339, 2436, 2600 i 2687.

Art. 10d. 1. Postępowanie w sprawie świadczenia wyrównawczego wszczynane jest na wniosek osoby uprawnionej.

2. Wniosek o przyznanie świadczenia wyrównawczego zawiera imię lub imiona oraz nazwisko, datę urodzenia, numer PESEL albo innego dokumentu potwierdzającego tożsamość, dane teled adresowe: adres miejsca zamieszkania lub adres korespondencyjny, numer telefonu lub adres poczty elektronicznej, nazwę banku i numer rachunku bankowego lub nazwę spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej i numer rachunku w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, na który ma zostać wypłacone świadczenie wyrównawcze.

3. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, dołącza się dokumenty potwierdzające nadanie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, a w przypadku osób uprawnionych do emerytury i renty zagranicznej lub innego świadczenia zagranicznego o podobnym charakterze – także dokument potwierdzający prawo do tych świadczeń i ich wysokość, wystawiony przez zagraniczną instytucję właściwą do spraw emerytalno-rentowych.

Art. 10e. 1. Wypłata świadczenia wyrównawczego następuje wraz z wypłatą emerytury lub renty.

2. W razie zbiegu prawa do świadczeń, o których mowa w art. 10a ust. 3, wypłacanych przez różne organy właściwe, decyzje w sprawie świadczenia wyrównawczego wydaje i świadczenie to wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

3. Na wniosek osoby uprawnionej do świadczenia wyrównawczego, zamieszkałej za granicą w państwie członkowskim Unii Europejskiej, państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) lub w państwie, z którym Rzeczpospolitą Polską łączy umowa międzynarodowa w dziedzinie ubezpieczeń społecznych przewidująca transfer emerytur lub rent, świadczenie wyrównawcze wypłaca się z emeryturą lub rentą, w państwie zamieszkania, na rachunek bankowy tej osoby za granicą lub w innej formie wskazanej przez organ emerytalny lub rentowy, w terminach i trybie ustalonym przez ten organ. Wypłata dokonywana jest w walucie wymiennej.

4. Przepis ust. 3 stosuje się również do osób uprawnionych do świadczenia wyrównawczego, zamieszkałych za granicą w państwie, z którym Rzeczypospolitej Polskiej nie łączy umowa międzynarodowa w dziedzinie ubezpieczeń społecznych przewidująca transfer emerytur i rent.

Art. 10f. Do świadczenia wyrównawczego stosuje się odpowiednio art. 84 i art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1009, z późn. zm.⁶⁾).

Art. 10g. 1. W sprawach nieuregulowanych w ustawie dotyczących świadczenia wyrównawczego stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z wyłączeniem art. 136 tej ustawy.

2. Potrąceń i egzekucji dokonuje się od łącznej kwoty emerytury lub renty i świadczenia wyrównawczego, na zasadach określonych w przepisach emerytalnych, z wyjątkiem art. 141 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

3. Kwoty nienależnie pobranych świadczeń wyrównawczych traktuje się jak kwoty, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 2b ustawy, o której mowa w ust. 1.

Art. 10h. 1. Organy właściwe są uprawnione do pozyskiwania i przetwarzania danych osobowych w zakresie niezbędnym do przyznawania, ustania prawa do świadczenia wyrównawczego i wypłacania tego świadczenia.

2. Na wniosek organu rentowego, o którym mowa w art. 10e ust. 2, organy właściwe wypłacające emerytury i renty, o których mowa w art. 10a ust. 1, są obowiązane przekazać, w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku, dane niezbędne do ustalenia lub ustania prawa do świadczenia wyrównawczego. Organ ten zawiadamia o przyznaniu świadczenia wyrównawczego organy właściwe.

3. Zabezpieczenia przetwarzania danych osobowych przez organy właściwe polegają co najmniej na:

- 1) dopuszczeniu do przetwarzania danych osobowych wyłącznie osób posiadających pisemne upoważnienie wydane przez administratora danych;
- 2) pisemnym zobowiązaniu osób upoważnionych do przetwarzania danych osobowych do zachowania ich poufności.

Art. 10i. Świadczenie wyrównawcze wraz z odsetkami za opóźnienie finansowane jest ze środków budżetu państwa.

Art. 11. 1. Do spraw związanych z przyznawaniem pomocy pieniężnej i świadczenia pieniężnego przepisy art. 6 pkt 3, 10, 14 i 16, art. 8 ust. 3–13, art. 10 ust. 1, art. 11 ust. 1, art. 12, art. 13, art. 98, art. 100, art. 104, art. 105, art. 106 ust. 1, 3, 3a i 5, art. 107 ust. 5b–5d i art. 109 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, z późn. zm.⁷⁾) stosuje się odpowiednio.

2. Jako kwotę dochodu, o którym mowa w art. 8 ust. 9 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, przyjmuje się kwotę ustaloną zgodnie z art. 9 ust. 6 tej ustawy.

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2022 r. poz. 1079, 1115, 1265, 1933, 2185, 2476 i 2707.

⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 2270 oraz z 2022 r. poz. 1, 66, 1079, 1692, 1700, 1812, 1967, 2127, 2140 i 2754.

3. Do dochodu nie wlicza się także pozostałych świadczeń pieniężnych, o których mowa w art. 36 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, kwoty zasiłku pielęgnacyjnego, o którym mowa w art. 16 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 615, 1265 i 2140), kwoty dodatku pielęgnacyjnego, o którym mowa w art. 75 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz świadczenia pieniężnego lub pomocy pieniężnej.

Art. 11a. 1. Na wniosek osoby uprawnionej zamieszkałej za granicą świadczenie pieniężne lub pomoc pieniężną wypłaca się w państwie zamieszkania na rachunek bankowy tej osoby za granicą w terminie ustalonym przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Wpłata dokonywana jest w walucie wymiennej.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) w przypadku osób zamieszkałych w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA):
 - a) imię i nazwisko właściciela rachunku, którym może być tylko wnioskodawca,
 - b) adres miejsca zamieszkania,
 - c) nazwę banku,
 - d) adres banku,
 - e) numer rachunku bankowego w formie IBAN (Międzynarodowy Numer Rachunku Bankowego),
 - f) międzynarodowy identyfikator banku w formacie BIC/SWIFT,
 - g) walutę wymienną, w której jest prowadzony rachunek;
- 2) w przypadku osób zamieszkałych w innych państwach niż wymienione w pkt 1:
 - a) imię i nazwisko właściciela rachunku, którym może być tylko wnioskodawca,
 - b) adres miejsca zamieszkania,
 - c) nazwę banku,
 - d) adres banku,
 - e) międzynarodowy identyfikator banku w formacie SWIFT,
 - f) numer rachunku bankowego (w formacie ABA/Routing – dotyczy wnioskodawców zamieszkałych w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej),
 - g) walutę wymienną, w której jest prowadzony rachunek.

Art. 12. Osobie uprawnionej przysługuje prawo pierwszeństwa do środowiskowej opieki socjalnej, w tym w uzyskaniu miejsca w domu pomocy społecznej.

Art. 12a. 1. Osobie uprawnionej przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 5 dni roboczych w roku kalendarzowym.

2. Urlop, o którym mowa w ust. 1, nie przysługuje osobie uprawnionej do urlopu wypoczynkowego w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych lub do urlopu dodatkowego na podstawie odrębnych przepisów.

Art. 13. Samorząd terytorialny może udzielać pomocy osobom uprawnionym, w zakresie udogodnień komunikacyjnych, świadczeń mieszkaniowych, kulturalnych, zdrowotnych i oświatowych.

Art. 13a. 1. Osobom uprawnionym przysługuje ulga taryfowa w wysokości 50% przy przejazdach środkami komunikacji miejskiej.

2. Osobom uprawnionym przysługuje ulga w wysokości 51% na przejazdy w komunikacji krajowej środkami publicznego transportu zbiorowego:

- 1) kolejowego w 1 i 2 klasie pociągów osobowych i pospiesznych oraz autobusowego w komunikacji zwykłej i przyspieszonej – na podstawie biletów jednorazowych;
- 2) kolejowego w 2 klasie pociągów innych niż osobowe i pospieszne – na podstawie biletów jednorazowych.

3. Osoba uprawniona do ulgowego przejazdu, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, korzystająca z przejazdu w klasie 1, obowiązana jest do uiszczenia dopłaty w wysokości stanowiącej różnicę między należnością za pełnopłatny przejazd w klasie 1 a należnością za pełnopłatny przejazd w klasie 2.

Art. 13b. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych może zlecić organizacjom pozarządowym na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, 1265 i 1812) wykonywanie zadań opiekuńczych na rzecz osób uprawnionych.

Art. 14. Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu udziela pomocy w sporządzeniu wniosku o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych.

Art. 14a. 1. Przy Szefie Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych działa Rada do Spraw Działaczy Opozycji Antykomunistycznej oraz Osób Represjonowanych z Powodów Politycznych jako organ opiniodawczo-doradczy w sprawach dotyczących działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych.

2. W skład Rady wchodzi od 15 do 20 członków.

3. Członkowie Rady są powoływani i odwoływani przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych spośród osób uprawnionych.

4. Członkowie Rady pełnią swoją funkcję społecznie.

5. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych określi, w drodze zarządzenia, organizację i tryb pracy Rady.

Art. 15. 1. Wojewódzkie rady konsultacyjne do spraw działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych działają przy wojewodach, którzy zapewniają im obsługę techniczno-administracyjną.

2. (uchylony)

3. Członków rady, w liczbie od 5 do 9, powołuje wojewoda w porozumieniu z Szefem Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych spośród osób uprawnionych mających miejsce zamieszkania na terenie danego województwa.

3a. Członków rady odwołuje wojewoda na wniosek Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

4. Zadaniem rady jest:

- 1) opiniowanie przekazanych przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wniosków stron o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych;
- 2) świadczenie pomocy w przygotowywaniu wniosków o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, a także wniosków o pomoc pieniężną i świadczenie pieniężne – na żądanie osób zainteresowanych;
- 3) podejmowanie inicjatyw zmierzających do integracji środowisk działaczy opozycji antykomunistycznej i osób represjonowanych z powodów politycznych;
- 4) analiza sytuacji życiowej działaczy opozycji antykomunistycznej i osób represjonowanych z powodów politycznych oraz przedkładanie Szefowi Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych dezyderatów w sprawie podjęcia działań zmierzających do zapewnienia im pomocy i opieki oraz należnego szacunku i pamięci.

5. Właściwa w sprawie opiniowania wniosków jest rada działająca w województwie, w którym osoba składająca wniosek prowadziła działalność, o której mowa w art. 2 lub art. 3, lub w którym miało miejsce wystąpienie wolnościowe, o którym mowa w art. 3 pkt 3.

6. Członkom rady przysługuje zwrot kosztów przejazdów na posiedzenia rady na zasadach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1510, 1700 i 2140).

7. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, organizację i tryb pracy rady, uwzględniając efektywność działania rady, w tym biorąc pod uwagę, aby częstotliwość posiedzeń rady uzależniona była od liczby przekazanych wniosków oraz konieczności ich terminowego zaopiniowania.

Art. 16. Wpłata świadczenia pieniężnego, pomocy pieniężnej oraz zwrot kosztów przejazdów dla członków wojewódzkich rad konsultacyjnych do spraw działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych następują z części budżetu państwa, której dysponentem jest Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Art. 17–21. (pominięte)

Art. 22. Ustawa wchodzi w życie z dniem 31 sierpnia 2015 r.